

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

492

Szerző:

Cím:

Forrás:

Bp.

(Hely)

1930. III. 12.

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Idő

1930

Személy

Az utolsó budapesti orfeum regénye

Hírt adtunk arról, hogy Roboz Aladár és Zerkowitz Béla eladták a Royal Orfeumot Schmidt Mihálynak, a városligeti Néparéna tulajdonosának. Ebből az alkalomból érdekes lesz elmondani a Royal Orfeum történetét, amelynek több olyan fordulata van, amilyent csak regényben szokott olvasni az ember.

Vidor Pál tragikus öngyilkossága után 1908-ban Mader Rezső 10 évre bérbévette a Népszínházat. Madernek egy fillérje sem volt és ezért társat keresett. Legelőször Harsányi Adolf, a Newyork kávéház akkori tulajdonosa mutatott hajlandóságot az üzlet iránt és tényleg 20.000 aranykoronát be is fektetett a vállalkozásba. Ezért az összegért Mader fejestárs lett és ezenfelül a ruhatár jövedelme is őt illette. A színház főtitkára és Mader jobbkeze Forray Oszkár volt, az az impresszárió, akit Galli Curci esetével kapcsolatban mostanában olyan sokat emlegetnek. Forrayt egész Budapest ismerte, tipikusan erős termete és hatalmas fekete körszakállja miatt. Harsányinak nem volt sok bizalma a színházhoz, mindenképen ki akart ugrani a szerződésből.

Élt ebben az időben Pesten egy szimpatikus fiatalember, aki már akkortájt bejáratos volt a színházi világba, holott egészen eltérő pályán működött. Ez a fiatalember, Bálint Dezső, akinek hatalmas üzleti érzéke volt, báró csetei Herzog Péter cégvezetője volt és ebben a minőségben ő igazgatta a báró tulajdonát tevő Bártfa fürdőt és kaszinóját, amely abban az időben hatalmas kártyacsaták színhelye volt. A fürdő főtitkára viszont egy azóta szintén ismertnevű, hasonlóképpen agilis fiatalember, Dénes Gy. Aladár volt, aki ezen állásán felül még lapszerkesztéssel is foglalkozott: ő volt Magyarország első balneológiai lapjának, a Fürdőügyi újságnak szerkesztője.

Bálint Dezsőnek felajánlották Harsányi részesedését és Bálint meg is vette Harsányi jutalékát, belépett társigazgatónak a Népszínházba. Bálint hatalmas ambícióval, a rutinos kereskedő buzgalmával igyekezett a halódó Népszínházat életrekelteni, de minden törekvése hiábavaló volt, a színház állandóan rosszul ment.

Már mindenki azt hitte, hogy Bálint elveszti pénzét, amikor esoda történt. Magyarország akkori kultuszminisztere, gróf Apponyi Albert, új Nemzeti Színház felépítésének eszméjével foglalkozott. A régi Nemzeti Színház műzeumkörüli épületét tűzveszélyesnek deklarálták, úgyhogy elhatározták a színház azonnali lebontását. Addig is, amíg az új Nemzeti Színház felépül, határozatba ment, hogy az ország első drámai színházát a Népszínház épületében fogják átmenetileg elhelyezni, ott, ahol az ma is működik. Targyalások indultak meg Maderékkal, az állam megváltotta Bálinttól és Maderétől a 10 éves népszínházi bérletet körülbelül 2 millió aranykoronáért. Mader és Bálint egyszerre békebeli milliomosok lettek és amellet, hogy tekintélyes készpénzösszeget kaptak, még további tíz évre övéké maradt

1. a Nemzeti Színház ruhatára,
2. a Nemzeti Színház cukrászdája és büféje,
3. a Nemzeti Színház Csokonai uccai épülete és díszletraktára.

A szerződésnek ez a rendelkezése óriási anyagi előnyöket jelentett, mert előállott az a furcsa helyzet, hogy a Nemzeti Színháznak saját épületét és díszletraktárait helyiségét bérbé kellett venni Maderéktól.

Mader és Bálint ekkor szétváltak, Mader Bécsbe költözött, ott Mödlingben gyönyörű villát vásárolt, Bálint pedig, amint az verbéli üzletemberhez illik, új lehetőségek után nézett.

Szeme ekkor a Royal-Orfeumon akadt meg, amely abban az időtáiban szintén halódó üzleti vállalkozás volt. Itt is bevált a régi tétel, hogy

jó üzletet Budapesten csak akkor lehet csinálni, ha előbb ketten, vagy hárman ugyanazon a vállalkozáson már tönkrementek. Itt is így volt. Budapestnek ebben az időben csak egy varieté színháza volt, a Fővárosi Orfeum, amelyet azelőtt Somossy-mulatónak neveztek. Dr. Fodor Oszkár, a Zsófia-szanaszatórium egyik vezetője és Keleti Hermann, a Casino de Paris tulajdonosa jöttek rá arra az ötletre, hogy a Fővárosi Orfeum mellett a mulató Budapest éjszakai életébe újabb orfeumot. Ki is szemelték maguknak az Erzsébet körút 33. számú házat, amely még ma sem épült fel teljesen és amely valaha, a körút szabályozása előtt a régi Miksa ucca vonalába

esett és ott kezdték meg az új vállalkozást. Óriási esemény volt ez annakidején Budapesten, nemesak azért, mert a főváros világvárosi jellegének emelését látták ebben, hanem főleg azért, mert Fodor és Keleti programjuk első pontjának azt tűzték ki, hogy az új orfeum jórészen magyar műsort adjon és ezzel a varieté színpadnak új irányt szabjon.

Az eszme nagyon szép volt, annál gyengébb volt azonban az anyagi eredmény. Amikor Fodor és Keleti már nem bírták tovább, az orfeumot átadták Braun Sándornak. A Nap című napilap akkori főszerkesztőjének, aki Föld Auréllal, a löversenykörökben kiválóan ismert sportújságíróval társult. Braunnak az volt a célja, hogy az orfeumot fokozatosan átalakítja egy új operett-színházzá és ezzel új színpadot teremtsen az akkor nagyon népszerű és híres operettprimadonnának, Kúry Klárának. Braun helyett, akit az újságírás erősen lekötött, Feld vette kezébe a dolog üzleti részét, de bármennyire iparkodott is, nem tudott zöldágra vergődni, aminek legfőbb oka az volt, hogy sem neki, sem Braun Sándornak elegendő pénze nem volt. A vége a vállalkozásnak az lett, hogy a türelmetlen hitelezők megkérték az orfeum ellen a csődöt.

Ekkor jött Bálint Dezső és potom árért megvette az orfeumot, a hozzátartozó körüli házat, minden felszereléssel, díszlettel, berendezéssel együtt és bátran nekifogott annak a feladatnak, amelyen már annyian véreztek el. Bálint Dezső vezérkara ebben az időben Kurländer bácsiból

állott, a pesti éjszakai élet népszerű alakjából, aki alig tudott magyarul, furcsa kiszólásai azonban szájról-szájra jártak és mindenütt óriási derűtséget keltettek. Mintha egyszerre megfordult volna minden, a Royal-orfeum új vezetésének mindenütt híre ment és csakhamar sikerült az új műintézetnek közönséget teremteni. Valósággal dőlt a pénz a Royal-orfeumba, Bálint kezén minden arannyá változott. Egymásután hívta életre Bálint a Sörkabarét, a Bohémtanyát és ezek, valamint a Royal-orfeum gépezetszerűen, úgyszólván éjjel-nappal működő üzeme óriási összegeket eredményeztek Bálint számára. Bálint dúsgazdag ember lett, mindenben szerencséje volt, csak a szerelemben nem.

Feleségétől elvált és az a nő, akit feleségül akart venni, Bánky Judit, a Vígyszínház kedves és kitűnő tagja, egy bronzvöröshajú, sudár természetű, fiatal szép teremtés, a spanyolnátha egyik legelső áldozata lett. A súlyos csapás Bálintot beteggé tette.

Vagyona egyre gyarapodott közben. Bálint Dezsőnek valóságos szenvedélye volt a ház- és telekvásárlás és amikor 45 éves korában teljesen elhagyatva az egyik bécsi szanatóriumban még ma is kiderítetlen módon elhunyt, 40 budapesti bérpalotának, a Fővárosi Orfeumnak, a Royal Orfeumnak és egyéb megszámlálhatatlan vagyonnak volt korlátlan tulajdonosa.

Mindent nővére, Pick Józsefné örökölt, aki a budapesti háztulajdonosok névjegyzékében még ma is mint 20 ingatlan tulajdonosa szerepel és ezenfelül számos házrészvénytársaság összes részvényeinek tulajdonosa, amely vállalatokat még Bálint Dezső alapított. Bálinté volt és utóbb Picknére szállott a Fővárosi Orfeum hatalmas épülettömbje, az övé ma is az otlevő Művészszínház és a Moulin Rouge teljes berendezése.

A Royal Orfeumot Bálint Dezső halála után 1924-ig házi kezelésben vezették az örökösök, ekkor a Fővárosi Orfeum épületét Ben Blumenthalnak adták bérbe, a Royal Orfeumot pedig az úgynevezett Ungerleider-Tarján Vilmos csoport vette bérbe 20 évre. Ungerleiderék két és félevesi kísérletezés után, amikor több milliárdot veszítettek a vállalkozáson, túladtak a Royal Orfeumon és ekkor a bérletet Perl Gyula, a Walla Rt. tulajdonosa vette át az e célra alapított részvénytársaság összes részvényével együtt.

Szakértők állítása szerint azonban ez a vállalkozás sem járt sikerrel és ezért Perl a vállalatot Zerkowitz Bélának és Roboz Aladárnak adta át. Csakhogy az új vezetés sem vált be, az új érdekeltség kedve is elmélt a vállalkozástól és kínálni kezdték a részvényeket. Eleinte 250.000 pengőt kértek a pakettért, amint azonban a napilapok tudósításában olvasható, legutóbb már 199.000 pengőért váltak meg ettől az érdekeltségtől.

Az új tulajdonos Schmidt Mihály, a városligeti Néparéna tulajdonosa, aki a Royal Orfeumot új alapokra kívánja fektetni és Budapest elszegényedéséhez mért helyárrakkal, napi két előadás tartásával akarja a Royal Orfeum régi közönségét visszaszerezni.